

SANTA MARIA DE RIBES DE FRESER

La vila de Ribes de Freser es troba a la confluència dels rius Freser, Rigard i Segadell, emparada per altes muntanyes que la protegeixen dels freds excessius, encara que és a 912 m d'altitud. És la via de pas més important per anar cap a la Cerdanya des d'aquest sector del nostre país.

L'església parroquial de Santa Maria és documentada a principis del segle XI però



SANTA MARIA DE RIBES DE FRESER. Capçalera

va ser destruïda, gairebé tota durant la Guerra Civil. És per tant una església moderna, obra de J. Danès i Torres del 1945-1946. Resten però, de la primitiva romànica, els tres absis, que, encara que foren molt restaurats,

conserven les ornamentacions de les arcuacions llombardes i un fris de dents de serra. Interiorment són capelles laterals de la nova església.

Al Museu Episcopal de Vic es conserva un fragment del baldaquí romànic del segle XII de l'església primitiva que té un Pantocràtor al centre i grups de dos àngels als quatre costats.

L'any 922 ja es documenta la vall de Ribes i l'església de Santa Maria el 1035. Pertanyia a la diòcesi d'Urgell i del Comtat de Cerdanya. Va passar a principis del segle XII a la casa comtal de Barcelona, juntament amb tot el comtat de Cerdanya.

Recopilació i fotos: Lluís Fernàndez López.

Bibliografia

Gran Geografia Comarcal de Catalunya, vol I, Osona i el Ripollès, p. 402.
ESTAPÉ, Antoni. Full dels Amics de l'Art Romànic. Delegació de Sabadell. 30 d'octubre de 1994.
Catalunya Romànica, vol X, El Ripollès.
Guies de la Catalunya Romànica, vol I, Ripollès.
Full Romànic i patrimoni cultural, editat pels Ajuntaments de Toses i de Planoles. Ripoll, 2003.



AARS

AMICS DE L'ART ROMÀNIC DE SABADELL

Núm. 98

26 de setembre de 2010

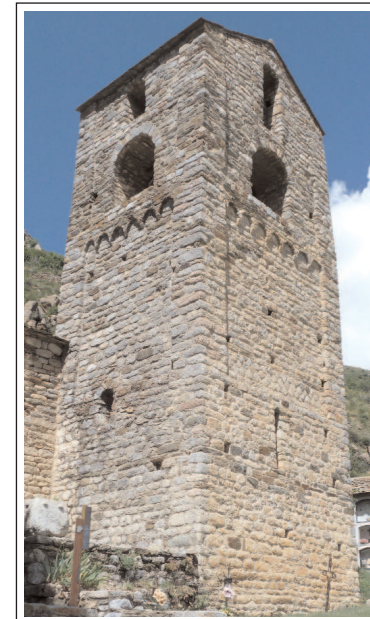
EL RIPOLLÈS

SANT CRISTÒFOL DE TOSSES

Església situada aïllada al capdamunt del poble de Toses, conegut per la seva famosa collada que durant molts anys fou pas obligat per anar a la Cerdanya des de les comarques orientals del nostre país.

El lloc de Toses i els agregats Dòrria i Nevà són dels més antics coneguts a la vall de Ribes. Surten documentats al comtat de Cerdanya l'any 839, en l'acte de consagració de la Seu d'Urgell. El port o collada de Toses surt esmentat en el testament del comte Guifré de Cerdanya el 1035 i el poble de Toses el 1102. Tota la vall de Toses tenia com a centre jurisdiccional el Castell de Toses, situat més amunt de la població i del qual es conserven alguns panys de muralla.

L'església de Sant Cristòfol es troba emplaçada a mitja costa en un lloc poc planer i conserva al sector sud-est el cementiri.



TOSSES. CAMPANAR.

El portal d'entrada és situat a la façana sud, la que mira a la vall. En destaquem només la ferramenta forjada de la porta, probablement medieval, pel seu toc artístic i s'assegura que fet amb ferro de les mines del terme.

A la dreta del portal hi ha, adossat a l'església, dins el clos del cementiri, el campanar, de planta quadrada. Té dos pisos i és cobert amb teulada a dues vessants. Una faixa de set arcuacions llombardes decora cada una de les cares a l'alçada del primer pis, on s'obre un finestral gran amb arc de mig punt i al damunt, al pis de sobre, una altra de més petita també amb arc de mig punt. A la cara sud oriental hi ha una faixa de carreus disposats en forma "opus spicatum". A la part de la nau oposada al campanar hi ha una capella molt més moderna que dona harmonia a la planta.

Observant l'edifici es fàcil veure una construcció més antiga que correspondria a la nau i al campanar, que els estudiosos encasellen en el romànic del segle XI i una de posterior, l'absis, construïda un segle més tard. Així doncs es creu que la primitiva església en un moment determinat se li va fer l'absis nou i es cobrí la nau amb una volta apuntada.

A l'interior de l'església hi ha diverses pintures. Les dels murs laterals de la volta són de finals del segle XII i són al lloc original. Les pintures originals de l'absis i de la biga policromada són al Museu Nacional d'Art de Catalunya de de 1952, lloc on hi ha també el baldequí i els laterals de l'altar, amb pintures sobre fusta del mestre de Soriguerola, que representen escenes dramàtiques del Judici Final.

SANT VICENÇ DE PLANOLES

Aquesta església es troba al centre del poble. Se suposa que existia molt abans de la primera data documental de la qual es disposa, que és de l'any 1141. Al segle XII la possessió d'aquest indret es repartia entre els senyors del castell de Mataplana i el rei.

Segons Antoni Estapé (Full dels Amics de l'Art Romànic del 30 d'octubre de 1994) "originalment era d'una nau amb volta de canó i cinc arcs torals, amb el reforç exterior d'uns con-



SANT VICENÇ DE PLANOLES. Interior actual.

traforts per la part nord i una capella afegida. L'absis és de planta semi-circular i sota la teulada és ornat amb un fris d'arcuacions llombardes bastant rudimentàries; al centre una petita finestra, de doble esqueixada, i una altra tapada al costat de l'actual sagristia. Al mur de ponent s'obre una finestra semblant a la de l'absis i a sota, en la



SANT VICENÇ DE PLANOLES. Atri restaurat, força discutit pels historiadors.

restauració ha aparegut una altra finestra de creu. Al costat sud de l'absis, tapant-lo un xic, hi ha la sagristia, que al seu torn serveix de base al campanar modern. Al cantó de migdia existia antigament un porxo-nàrtex del tipus de Queralbs, que en data indeterminada fou convertit en una segona nau, obrint una gran arcada en la paret sud de la nau primitiva i cegant les arcades amb obra. En els recents treballs de restauració foren descoberts els arcs i una columna, amb elles i amb dues columnes noves fou refet el mur del porxo, format ara per una arcada doble amb una columna entremig, el portal, i tres arcades amb dues columnes i els murs; per l'interior uns grans vidres tanquen les obertures. És evident que aquesta restauració és molt discutible. La datació del temple primitiu és difícil, potser del segle XII, però en ser tan rústec el fa semblar del segle XI".

Monument a la moneda ibera

En un passeig de la vila hi ha un monument de bronze que reproduïx la moneda ibera que es va trobar l'any 1992 en el transcurs d'unes obres d'urbanització. És de la segona meitat del segle II abans de JC. i pertany a la tribu dels ausetans, els pobladors de l'actual Osona. Segons un fulletó editat per l'Ajuntament de Toses "la seva presència a Planoles es relaciona amb l'extracció del mineral de ferro per part d'aquestes tribus i és un testimoni més de la importància que ja d'antuvi havia tingut l'exploració del ferro per als pobles de la nostra vall".